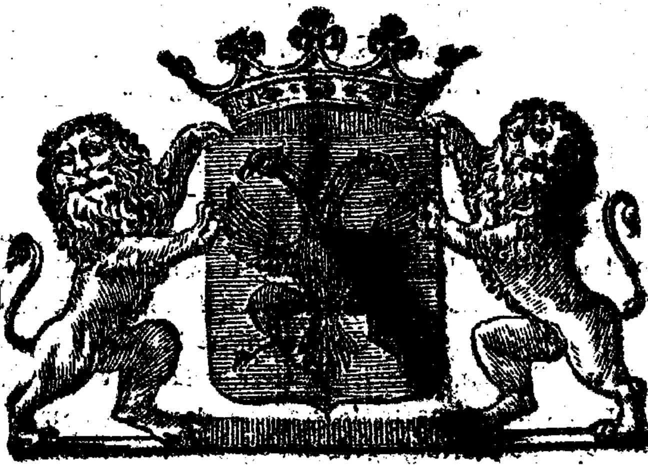
1841. N°. 250.

ARNHEMSCHE COURANT

De prijs dezer Courant, die geregeld *vijfmaal* 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Zondag*, *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag* en *Zaturdag*, is f 5 voor drie maanden.

ZONDAG 19 DECEMBER.

De prijs der Advertentiën is, van één tot vijf regels f 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen; behalve 35 centen zegelregt, voor elk plaatsing.

Staatkunde van ARISTOTELES.

ARISTOTELES, in zijne boeken over de staatkunde, stelt zich voor, de uitspraken des verstands toe te passen op het geluk der maatschappijen. Hij is van oordeel, dat de staatkunde de menschen niet maakt, maar ze neemt gelijk de natuur ze haar geeft; evenwel doet hem zijn smaak voor de werkelijkheid noodzakelijke vernieuwingen niet miskennen. » Het menschdom, zegt hij, moet, over het algemeen, zoeken, niet wat oud, maar wat goed is... De rede zegt ons, dat de geschreven wetten niet onveranderlijk moeten blijven behouden. Maar van de andere zijde wordt er, in het veranderen, voorzigtigheid vereischt."

Na onbewimpeld te hebben verklaard, dat belang de band is van alle vereeniging, beschouwt onze wijsgeer de bestanddeelen van den staat, welke zich vormt uit de vereeniging van onderscheidene dorpen, gelijk het dorp uit die van verscheidene huisgezinnen; zoo ontspringt de staat uit de natuur, zoo wel als de eerste vereenigingen, wier laatste doel hij is; dus is de mensch van nature maatschappelijk, en die eenzelvig blijft, uit verkiezing, is zekerlijk verbasterd of verheven boven het menschelijk geslacht. De staat heeft den voorrang boven elk huisgezin en elken individu.

Daarop ontvouwt ARISTOTELES zijne theorie van natuurlijke slavernij, zoo bekend en zoo vaak bestreden. Dan gaat hij over tot de theorie van den eigendom, waar de regten der individualiteit verdedigd worden tegen de Platonische meeningen.

Na den eigendom, spreekt hij over de verschillende wijzen van verkrijgen. Op de beschouwing van het burgerlijke en huisselijke leven, volgt die van het staatkundige.

Opmerkelijk is de historische leerwijze van ARISTOTELES: alvorens zijne denkbeelden uiteen te zetten, begint hij zoo wel de werken zijner voorgangers als de bekende staatsregelingen te beoordeelen. Het stelsel van PLATO, dat van PHALEAS over de gemeenheid der goederen, de denkbeeldige republiek van HIPPODAMUS; de staatsregelingen van *Lacedemon*, van *Creta*, van *Carthago*, van *Athene*, de wetten van ZALEUCUS, van CHARONDAS, van ONOMACRITUS, van PHILOLAUS, van DRACO, van PITTAEUS, van ANDROMAS, zijn het onderwerp van voortreffelijke beschouwingen, die ons tevens de kennis der oudheid en de oordeelvellingen van een meer dan gewoon verstand leveren. Dit tweede boek vormt eene geschiedenis der Grieksche maatschappelijkheid, zoo wel wat betreft de toenmalige instellingen als de denkbeelden, die de Grieksche wijsgeeren en publicisten bezig hielden.

Het kenmerk van den waren burger bestaat in het genot der functiën van regter en magistraat; hetgeen terugkomt op het denkbeeld: vrijheid is magt. Men moet niet, zegt ARISTOTELES, alle individu's, welke de staat noodzakelijkerwijze behoeft, tot den rang van burger verheffen. Verschillend als de staatsregelingen evenwel, zullen de soorten van burgers het mede zijn. Er zijn dus onderscheidene staatsinrigtingen: — haar getal, haar aard, haar verschil? Het beginsel, hetwelk alle verscheidenheden van staatsinrigting beheerscht, is, dat de staatsregelingen, die het algemeen belang beoogen, uit haren aard zuiver zijn en regtvaardig, terwijl al de zoodanige, die slechts het persoonlijk belang der bestuurders ten doel hebben, op bedorven grondslagen steunende, niets anders zijn dan de verbastering der goede staatsregelingen. Na dit beginsel te hebben vastgesteld, erkent ARISTOTELES drie voorname soorten van regeringsvorm, den monarchalen, den aristocratischen, den republikeinschen; maar die drie soorten brengen er drie andere voort; de monarchie teelt de tirannij; de aristocratie de oligarchie, de republiek de demagogie. Aan wie nu moet de souvereiniteit in den staat toekomen? Het moet zijn òf aan de menigte, òf aan de rijken, òf aan de deugdzamen, òf aan een eenigen man uitstekende door zijne talenten, òf aan eenen tiran. ARISTOTELES wijst overal klippen aan; hij is even billijk jegens de menigte, als jegens de keur van uitmuntende mannen: hij besluit, dat de souvereiniteit moet toekomen aan wetten, gegrond op de rede; vervolgens stelt hij deze grondwaarheid, door MONTESQUIEU herhaald, dat de wetten altijd in verband moeten staan met den aard van den staat. De souvereiniteit der wet is verkieslijk boven die van den mensch; dienvolgens, als de magt aan verscheiden burgers in handen gegeven is, moeten zij niet anders dan de wachters en de dienaars der wet wezen. Onder de drie als goed erkende staatsregelingen, moet noodwendig die de beste zijn, welke de beste hoofden heeft. Dit is het geval in dien staat, waar de magt slechts aan de deugd behoort, hetzij men haar overigens aan eenen eenigen, of aan een geheel geslacht of aan de menigte vertrouwe, en waar de eenen even goed weten te gehoorzamen als de anderen te bevelen, in het belang van het edelste doel.

Welke zou dus de volmaaktste regeringsvorm zijn? Eerst moet men het groote doel van het menschelijk leven bepalen. Dit doel is: geluk; en de volmaaktste staat is die, waar elk mensch, dank der wetten, zich geluk verzekeren kan, door middel van deugd. Alzoo is het hooge doel des levens noodwendig hetzelfde voor den mensch individueël genomen, als voor de menschen en den staat in het algemeen. Het geluk, dat voor de individu's zoo wel als voor den staat, altoos evenredig is met deugd en kennis, bestaat in werkzaamheid. Om te handelen, behoort de staat harmonisch ingerigt te wezen. De juiste evenredigheid voor het staatkundig ligchaam bestaat blijkbaar in de grootst mogelijke hoeveelheid burgers, bekwaam om in hunne levensbehoeften te voorzien, maar niet talrijk genoeg om een gemakkelijk toezigt te ontgaan. Het beste grondgebied zal datgene zijn, hetwelk den staat de meeste onafhankelijkheid waarborgt, en, zoo veel mogelijk, alle soorten van voortbrengselen oplevert. De ligging moet geschikt zijn, zoo wel aan zee als te land. De zee geeft gelegenheid om in te voeren wat het land niet voortbrengt, en uit te voeren wat het in overvloed heeft. De staat moet eene zeemagt hebben, geëvenredigd aan zijne ontwikkeling zelve.

Drie dingen kunnen den mensch deugdzaam en goed maken: de natuur, de zeden, en het verstand; deze drie dingen moeten met elkander overeenstemmen, en dikwijls bestrijdt het verstand de natuur en de zeden, als het verkieslijk oordeelt hare wetten af te schudden. Zoo leidt ARISTOTELES zijne redenering over de opvoeding in; maar alvorens spreekt hij over het huwelijk, wiens tijd hij op achttien jaren voor de vrouwen, op 36 of iets minder voor de mannen bepaalt. Hij treedt in bijzonderheden, die belangrijk zijn voor de geschiedenis der zeden, nopens de zwangerschap der vrouwen, het verlaten van mismaakte kinderen, hetwelk in *Griekenland* een algemeen aangenomen gebruik was, de voeding der kinderen en hunne eerste jaren.

De opvoeding behoort een der voornaamste onderwerpen te wezen van de zorg des wetgevers. Daar de geheele staat slechts een en hetzelfde doel heeft, moet de opvoeding noodzakelijkerwijs gelijksoortig zijn voor al deszelfs leden; waaruit volgt, dat de opvoeding een onderwerp van openbaar en niet van bijzonder toezigt moet wezen, ofschoon dit laatste stelsel algemeen de bovenhand heeft, *en tegenwoordig iedereen zijne kinderen ten zijnent onderwijst volgens leerwijzen en in onderwerpen die hem behagen.* Wij vinden hier de theoretische meening van ARISTOTELES en het bewijs van het verval des Griekschen patriotismus. De staten van *Griekenland* hadden hunne zedelijke eenheid verloren; de opvoeding was vrijgegeven aan individuëel goeddunken, en evenwel, zegt ARISTOTELES, behooren de kinderen aan den staat, nademaal zij er alle bestanddeelen van zijn; derhalve moet de wet de opvoeding regelen, en die opvoeding moet publiek zijn.

Na deze uitweiding over de opvoeding komt onze wijsgeer op zijn voorstel der beste staatsregeling terug; maar, zegt hij, het is niet genoeg eene volmaakte regering uit te denken, het is bovenal noodig eene gemakkelijke, uitvoerbare en aan alle standen gemeene regering te hebben. De staatsman moet, des gevorderd, de inrigting van eene reeds bestaande regering kunnen verbeteren; en deze taak zou hem volstrekt onmogelijk zijn, indien hij niet al de verschillende regeringsvormen kende. Hier hervat ARISTOTELES zijne beschouwingen der staatsregelingen, en verdiept zich meer dan ooit in het onderzoek der staatszaken. Zijn heldere geest schijnt zich nog meer te verheffen, en tevens meer omvang en vastheid te bekomen. Het midden en het einde zijner *staatkunde* zijn gekenmerkt door drie theoriën; de eene nopens de middelstanden, de andere nopens de drie magten, de derde nopens de omwentelingen: theoriën, die eene eerste plaats bekleeden onder de schoonste voortbrengselen des menschelijken verstands. De ondervinding van latere tijden kan er ten huidigen dage nog heilzame lessen uit putten. (*Vervolg en slot hierna.*)

Buitenlandsche Berigten.

TURKIJE.

Konstantinopel, *23 nov.* Een aanzienlijk gedeelte der Turksche vloot ligt zeilreê in de haven, en men ziet eerstdaags haar vertrek te gemoet. Hare bestemming is even onbekend als het doel der uitrustingen te land. De regering spreekt van eene expeditie naar Candia; men slaat er evenwel weinig geloof aan, dewijl voor zoodanige onderneming geen genoegzame gronden worden bijgebragt. In ieder geval bekomt *Tahir*-pacha het kommando, en in zijne plaats zal *Saïd*, pacha van Aydin, tot minister van marine benoemd worden. Intusschen schijnt het vertrek der vloot niet zoo nabij, als sommigen gelooven of althans voorgeven te gelooven.

— De » *Temps*" bevat den volgenden brief uit Alexandrië, wiens inhoud evenwel door geene andere berigten uit de Levant bevestigd wordt. Daar de Maroniten vrij openlijk aan de Engelschen de schuld gegeven hebben van den opstand der Drusen, zoo heeft de bevelhebber van het Britsche station Djouni behoorlijk tegen deze beschuldiging geprotesteerd en dezelve voor ongegrond verklaard. De patriarch had, naar het schijnt, de verbranding bevolen van al de boeken, waarmede de zendelingen het land opgepropten; en de christenen beschouwen dit als eene weêrwraak daarvoor, dat zij vroeger aan den vijand wapenen hadden geleverd. — De Engelschen zien nu in, hoe onverstandig zij gehandeld hebben, toen zij den ouden emir *Beschir* aan de vorderingen van lord *Ponsonby* prijs gaven.

GRIEKENLAND.

Ancona, *5 dec.* Volgens de laatste berigten uit Athene, van 27 november, had de Grieksche regering nog niet geantwoord op de nota van de vertegenwoordigers van Rusland, Frankrijk en Grootbritanje, betreffende de bezwaren der Porte tegen Griekenland; weshalve aan de zijde der genoemde vertegenwoordigers eenige spanning scheen te heerschen. Overigens hield zich het ministerie te Athene druk bezig met het gewigtigste punt dier bezwaren, namelijk met de kwestie over het grondgebied. Er heerscht in het ministerie nog eenig verschil van meening met betrekking tot de bepaling, of de onderdanen der Porte, of de Porte zelve in hunnen naam, het regt behouden zullen, de landstreken, waarop als eigendom van Turken aanspraak gemaakt en als zoodanig erkend wordt, voor eigen rekening aan de zoodanigen te verkoopen, die in het koningrijk het regt van bezit van onroerend goed genieten, dan wel of het Grieksche gouvernement op eigen naam den verkoop dezer goederen bezorgen en zich dus, met opzigt tot de schadevergoedingen aan de vroegere Turksche bezitters, met deze laatsten zelven verstaan zal.

ENGELAND.

Londen, *15 dec.* De ratificatiën van het verdrag van 13 julij jl., tot regeling van het Oostersche vraagstuk, zijn eergisteren uitgewisseld, en dus is eene acte bekrachtigd, die vooreerst den vrede van Europa verzekert en waarschijnlijk het teeken van algemeene ontwapening zal zijn.

— De *London-Gazette*, van gisteren, behelst twee koninklijke proclamatiën, beide van den 10den en bij de eerste van welke het besluit bekend gemaakt wordt, waarbij het parlement van den 21sten dezer verder geprorogeerd wordt tot den 3den januari. De andere proclamatie roept de pairs van Schotland op, om den 19den januari aanstaande te Edemburg in Holyroodhouse bij een te komen, ten einde eenen nieuwen Schotschen pair te verkiezen, in de plaats van den overleden graaf *van Elgin*.

— Terwijl men voor eenige dagen geloofde dat de jonge prins *van Wallis* in deze hoofdstad gedoopt zou worden, blijkt het nu genoegzaam zeker, dat zulks niet hier, maar, zoo als eerst gezegd was, in de St. Joriskapel te Windsor plaats zal hebben. Men houdt zich reeds ijverig met voorloopige schikkingen bezig, om die kapel behoorlijk voor deze plegtigheid in te rigten. Een prachtig tapijt is besteld, hetwelk een gedeelte van den vloer bedekken moet, en te midden waarvan eene afbeelding van St. Joris met den draak zal prijken, van wapens en andere sieraden omringd. Ook op het kasteel en in andere gebouwen van Windsor worden toebereidselen tot de ontvangst van aanzienlijke gasten gemaakt. In de groote zaal van het kasteel zal, naar men zegt, des avonds een groote maaltijd van omtrent 150 couverts gegeven worden.

Omtrent den juisten dag der doopplegtigheid verkeert men tot hiertoe meer in het onzekere. Sommigen bepalen die reeds in het laatst der volgende maand, maar meer algemeen blijft men denken dat zij tot na de opening van het parlement zal worden uitgesteld, en wel tot 10 februari, den tweeden verjaardag van Hr. Ms. huwelijk.

Bij dit een en ander voegt het gerucht, dat Z. M. de koning van Pruissen uitgenoodigd is tot bijwoning der plegtigheid, en dat hoogstdezelve zich bereid betoond heeft aan deze uitnoodiging te voldoen. Een geacht blad laat deze mededeeling van de volgende opmerking vergezeld gaan: » Geen bezoeker kan het christenvolk van Engeland voorzeker meer welkom wezen dan een vorst, die evenzeer door zijnen stand als door zijne eigen opregte overtuiging de vertegenwoordiger en kampvechter der zaak van het protestantismus op het vasteland van Europa is; de beschermer der ballingen uit het Zillerthal, onze bondgenoot in de vestiging der protestantsche kerk van Jerusalem. Engeland en Pruissen zijn nooit dan tot hunnen gemeenschappelijken roem en voor het welzijn des menschdoms vereenigd geweest; nooit waren zij gescheiden dan tot hun wederzijdsch verlies en tot nadeel der beschaafde wereld. Hun verbond werd, naar wij vertrouwen, voor immer in het veld van Waterloo gegrondvest. Dank zij onzer koningin, het staat nu door een ander hartelijk verbond versterkt te worden, zoo huisselijk en vriendschappelijk, dat wij eene broederlijke vereeniging zullen schijnen daargesteld te hebben met hen, die zoo dapper aan onze zijde streden, in den hevigsten en gedenkwaardigsten strijd dien de wereld ooit zag." — Zoodanige taal, van een der organen der behoudende partij, tot welke de tegenwoordige raadslieden der kroon behooren, is in meer dan één opzigt opmerkelijk.

De hertog *van Wellington* wordt insgelijks onder de doopgetuigen genoemd; zelfs beweert men dat de jonge prins een' der namen van dien beroemden veldheer en staatsman zal dragen.

— *Jones*, door zijne herhaalde geheime bezoeken op het paleis van Buckingham bekend, en van wien men zich meende ontslagen te hebben door hem te Liverpool op een schip te werpen, is dezer dagen in Engeland teruggekeerd, beklaagt zich sterk over aan boord ondergane mishandeling, en zal denkelijk aan zijnen vader, die in deze hoofdstad woont, teruggegeven worden.

FRANKRIJK.

Parijs, *14 dec.* Op de soirée, dezer dagen door den hertog *van Orleans* gegeven, merkte men de koningin-weduwe van Spanje op, benevens de graaf en de gravin *Toreno* en verscheiden andere voorname Spanjaarden, welke de partij dier vorstin zijn toegedaan.

— Ten gevolge der reeds vermelde koninklijke ordonnantie, zal het effectief van het leger, zoo als het voor 1842 gestemd was, eene vermindering van bijna 90,000 man en 15,000 paarden ondergaan, en dus van ongeveer 433,000 op omtrent 344,000 man gebragt worden, hetwelk, bij gewenscht behoud van den vrede, in 1843 eene besparing van 30,000,000 franken veroorloven zal.

BELGIE.

Brussel, *16 dec.* Gisteren zijn de *pièces de conviction*, in de zaak van het komplot, naar het huis van arrest gebragt en aan de beschuldigden vertoond. De heer *van der Smissen* en echtgenoot zijn eenen geruimen tijd ondervraagd.

— Een groot gedeelte van Vlaanderen staat onder water. De sterke was der rivieren en kanalen heeft eene groote uitgestrektheid lands doen overstroomen en in de lage gedeelten onzer stad is de gemeenschap voor de tweede maal des jaars gestremd, tot groot nadeel van vele ambachtslieden, die, in hunne middelen van bestaan reeds aanmerkelijk belemmerd door de verbazende duurte der levensmiddelen en den stilstand van meest alle bedrijven in het tegenwoordige saizoen, hunne ellende door het onder water loopen hunner woonplaatsen in dit barre jaargetijde vreesselijk zien vergroot.

Binnenlandsche berigten.

Amsterdam, *17 dec.* De benoeming der leden voor het provinciaal geregtshof van Noord-Holland is geschied. Tot president is benoemd de heer *Provó Kluit*, tot vice-president de heer *Cramer*. Al de tegenwoordige leden, benevens de heer *Wiardi Beekman*, zijn benoemd tot raadsheeren. De heer *Uitwerff Sterling* wordt procureur-generaal; de heeren *van der Kemp en de Bosch Kemper*, advokaten-generaal; *de Bordes* griffier; *Zoutmaat Farret* en *J. A. Jolles*, substituut-griffiers.

's Gravenhage, *19 dec.* De heer *van der Ven*, beeldhouwer, die bij den grooten wedstrijd, in 1820 gehouden, bekroond is, en die te Rome, in zijn vak, in hoog aanzien staat, heeft thans in het paleis der schoone kunsten, aan den Boschkant alhier, een kunstgewrocht ten toon gesteld, dat in België de bewondering van alle kenners had opgewekt. Dat werk stelt voor: *Eva, op het oogenblik dat een kwade geest haar de verbodene vrucht aanbiedt.* Het stuk wordt dagelijks, des zondags uitgezonderd, en wel tot den 27sten dezer tegen 25 centen entrée-geld, ten behoeve van de armen dezer stad, ter bezigtiging aangeboden.

— Te Zierikzee is den 11den dezer overleden de heer mr. *H. van Adrichem*, president der arrondissements-regtbank aldaar, en ridder van de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Utrecht, *16 dec.* Voor eenige weken is te Wijk bij Duurstede gearresteerd en alhier in de gevangenis gebragt zekere *Pinkenie*. Zoo men zegt, zou hij beschuldigd worden gelden van zijne schoonmoeder te hebben ontvreemd, en verdacht worden gehouden van eene poging tot moord. Daar de instructie nog niet is afgeloopen, is deswege nog niets met zekerheid te zeggen.

Heusden, *15 dec.* Heden in den vroegen morgen werd alhier door de maréchaussée gevankelijk in het huis van bewaring gebragt de huisvrouw van *Arie van Riet*, schoolonderwijzer in het naburige Oudheusden, en hare 18-jarige dochter uit vroeger huwelijk, verdacht van mishandeling aan bovengenoemden onderwijzer, die eene zware beenbreuk en verwondingen heeft ten gevolge gehad. Huisselijk krakeel schijnt de oorzaak van dit ongeluk te zijn.

Mengelwerk.

Redeneringen van NICOLAAS MACHIAVELLI over de tien eerste boeken van TITUS LIVIUS.

(Vervolg van n° 249.)

HOOFDSTUK XI.

Het is niet voorzigtig zich te verbinden met een vorst, die meer naam bezit dan krachten.

Ter aanwijzing van de dwaling der Sidicini, toen zij op de hulp der Campaniërs vertrouwen bouwden, en van die der Campaniërs, toen zij zich in staat rekenden hen te beschermen, kon TITUS LIVIUS geene betere woorden kiezen, dan: » De Campaniërs kwamen als bondgenooten meer met naam dan met kracht te hulp" (11). Waaruit te leeren is, dat verbonden met vorsten, die u, hetzij wegens verwijderde ligging, hetzij wegens gebrek aan krachten of anderzins niet helpen kunnen, meer naam dan steun geven aan hen die er op vertrouwen. Dit ondervonden in onze tijden de Florentijners, toen in 1479 de paus en de koning van Napels ze aanvielen; als wanneer zij uit hun verbond met den koning van Frankrijk *meer* naam trokken *dan hulp.* Evenzeens zou het den vorst gaan, die, op een verbond met den keizer MAXIMILIAAN steunende, iets mogt willen ondernemen; want zulk een verbond zou behooren tot degene, welke meer *naam dan hulp* opleveren, gelijk van dat der Sidicini met de Campaniërs in onze aanhaling gezegd is. De Campaniërs dwaalden derhalve in dit opzigt, omdat zij zich meer krachten toerekenden, dan zij in de daad bezaten. En in die zelfde dwaling vervalt steeds het geringe verstand der menschen, zoo dikwijls als zij, welke zich zelve niet weten of vermogen te verdedigen, de verdediging van anderen op zich nemen; gelijk ook de Tarentijnen deden, die, toen het Romeinsche leger tegenover de Samniten stond, den Romeinschen consul lieten aanzeggen, dat zij vrede tusschen de twee volken begeerden, en hem, die denzelven verbrak, zouden bestrijden. De consul lachte met die aankondiging, en liet, in tegenwoordigheid der Tarentijnsche gezanten, den slagkreet heffen en de vijanden aanvallen, den Tarentijnen metterdaad, niet met woorden, te kennen gevende welk antwoord zij verdienden (12).

Na dus in dit hoofdstuk te hebben over de verkeerde partijen, welke sommige vorsten kiezen ter verdediging van anderen, wil ik in het volgende spreken over die welke men ter eigener verdediging kiest.

HOOFDSTUK XII.

Wat, ingeval van aanstaanden oorlog, beter is, aanvallender of verdedigender wijze te werk te gaan.

Menigmaal heb ik mannen van groote ondervinding in krijgszaken de vraag hooren betwisten, wat, in geval dat een van twee ongeveer even magtige vorsten den anderen oorlog verklaart, voor dien laatsten beter is, den vijand in het eigen land af te wachten, of hem ten

(11) LIVIUS; VII, 29

(12) Zie LIVIUS, IX, 14.

[...] te gaan aanvallen. Voor beide partijen werden redenen aangevoerd.

Ter verdediging van den aanvallenden krijg beriep men zich op den raad, dien CROESUS aan CYRUS gaf, toen hij, aan het hoofd zijns legers nabij de grenzen der Massageten gekomen, van hunne koningin TAMIRIS gezanten ontving, hem de keuze aanbiedende, of hij haar in haar land beoorlogen wilde, of wel hare wapenen in het zijnent afwachten. De vraag daarop in beraadslaging genomen, ried CROESUS, tegen het gevoelen der anderen in, haar te gaan aanvallen, zeggende, dat men haar, ver[...] haar land, overwinnende, het rijk nog niet bemagtigde, vermits zij tijd zou hebben om zich te herstellen; [...] dat men haar in haar eigen land de nederlaag [...]ende, en geenen tijd tot herzameling van krachten [...]de, zich van den troon verzekeren kon.

Verder herinnerde men den raad van HANNIBAL aan ANTIOCHUS, als die koning Rome den oorlog aandoen wilde: In Italië moest men de Romeinen aantasten; daar slechts waren zij verwinbaar; want daar kon men van hunne wapenen, schatten en bondgenooten partij trekken; maar die hen op vreemden bodem bestreed, [illegible]king voor Italië liet, liet hun eene onuitputtelijke bron van krachten; gemakkelijker [...]s zou men den Romeinen Rome dan het gebied ontnemen, Italië, dan de andere provinciën.

Ook AGATHOCLES voerde men aan, die, in zijn land den oorlog niet kunnende weêrstaan, naar Carthago, dat hem dien aandeed, overstak, en het den vrede afdwong. En SCIPIO moest niet worden vergeten, die, om Italië van den krijg te ontlasten, Afrika aangreep.

Van den anderen kant zeide men, dat hij, die het met zijnen vijand slecht wil doen afloopen, hem van huis verwijderen moet. Men voerde de Atheners aan, die, zoo lang zij op hun gemak den oorlog te huis voerden, de overhand behielden, zoodra hunne legers naar Sicilië overstaken, de vrijheid verloren. Men beriep zich op de oude overlevering, volgens welke ANTEUS, koning van Lybië, door den Eyptischen HERCULES aangevallen, onoverwinbaar bleef, zoo lang hij hem binnen de grenzen afwachtte, maar land en leven verloor, zoodra HERCULES's list hem buiten dezelve lokte. Het[...] voorgesteld werd door de mythe van ANTEUS, die, zoo lang hij de aarde raakte, steeds van zijne moeder, de aarde, nieuwe krachten ontving, in dier voege dat HERCULES genoodzaakt was hem van den grond te heffen en in zijne armen te smoren. Ook nieuwe beoordeelaars [...] aan. Gelijk iedereen weet, stond de koning van Napels ten zijnen tijde voor een zeer schranderen vorst bekend; toen nu, twee jaren voor zijnen dood het gerucht liep, dat de koning van Frankrijk, KAREL VIII, hem aangrijpen wilde, maakte hij groote toebereidselen, doch werd, gedurende dezelve, door eene ziekte overvallen; onder de andere aanbevelingen, welke hij stervende zijnen zoon ALFONSO deed, behoorde, dat hij den vijand in zijn land zou afwachten en om niets ter wereld krijgsvolk buiten de grenzen zenden, maar met al zijne magt hem op den eigenen bodem ontvangen. Die raad werd niet opgevolgd; ALFONSO zond een leger in Romagna, en verloor het, benevens den troon, zonder slag te hebben geleverd.

Ten voordeele van den aanvallenden oorlog, is verder te zeggen, dat men bij het aangrijpende leger meer vertrouwen, en derhalve meer moed kan onderstellen, dan bij het afwerende; dat voorts de aanvaller den vijand vele gelegenheden beneemt om van het zijne partij te trekken; want bij uitgeplunderde en mishandelde onderdanen zal de aangevallen vorst niet veel baat vinden, [...] den niet geplunderden minder geld kunnen afvorderen, [...] meer moeten ontzien wanneer de vreemdeling in het land is; zoo dat dien ten gevolge, overeenkomstig HANNIBAL's gevoelen, de bron van den oorlog gestopt wordt. [...]en is het krijgsvolk, hetwelk zich in vijandelijk land bevindt, meer gedwongen om te strijden, en die dwang maakt dapperheid, gelijk wij meermalen gezegd hebben.

Van de andere zijde zegt men, dat het afwachten van den vijand veel voor heeft, want zonder eenig eigen nadeel kan men hem veel nadeel toebrengen, betrekkelijk levensmiddelen en andere krijgsbehoeften; men kan zijne plannen beter verijdelen, uit hoofde van de meerdere bekendheid met het land; men kan hem met grootere magt het hoofd bieden, omdat men er meer in het land kan vergaderen dan buiten de grenzen voeren; men kan, geslagen wordende, zich gemakkelijker herstellen, eensdeels omdat het leger, naburige wijkplaatsen hebbende, minder te lijden heeft; anderdeels omdat de versterkingen niet van verre moeten komen; zoo dat men al zijne krachten kan bezigen zonder alles te wagen, terwijl de aanvaller alles waagt, zonder al zijne krachten op het spel te kunnen zetten. Zelfs listen sommigen, ten einde den vijand beter te verzwakken, hem verscheidene dagreizen in hun land voortrukken, en menige plaats nemen, opdat hij, overal bezetting latende, minder talrijk zij, wanneer zij goedvinden slag te leveren.

Doch om er nu ook mijn gevoelen van te zeggen, zoo geloof ik, dat men de volgende onderscheiding moet maken: òf gij hebt een gewapend land (13), gelijk weleer de Romeinen, en thans de Zwitsers, òf wel een ongewapend, gelijk voorheen de Carthagers, en tegenwoordig de koningen van Frankrijk en de Italianen. In het laatste geval moet de vijand verwijderd gehouden worden; want vermits uwe kracht in geld en niet in mannen bestaat, zijt gij ontzenuwd, zoodra men u uwe inkomsten afsnijdt; en niets snijdt u die zoo zeer af, als een oorlog in uw eigen land. Tot voorbeeld hebben wij de Carthagers, die, zoo lang zij hun land vrij hadden, door middel van hunne inkomsten, de Romeinen beoorlogen konden; maar die, in hun land aangetast, tegen AGATHOCLES niet bestand waren. De Florentijners vermogten niets tegen CASTRUCCIO, heer van Lucca, omdat hij hun ter hunnent den oorlog aandeed; en zoo zeer geraakten zij in het naauw, dat hun geene andere uitkomst overschoot, dan zich, ten einde verdedigd te worden, onder het gezag van den koning ROBERT van Napels te begeven. Maar CASTRUCCIO gestorven, durfden diezelfde Florentijners den hertog van Milaan ten zijnent aanvallen en hem zijnen troon betwisten; zoo veel dapperheid toonden zij in buitenlandsche oorlogen, zoo veel lafheid in binnenlandsche!

Doch wanneer de staten gewapend zijn, gelijk Rome weleer, en thans de Zwitsers, worden zij ongemakkelijker te overwinnen, hoe meer men hen nadert. Want soortgelijke ligchamen kunnen meer krachten verzamelen om eenen schok te verduren, dan om anderen aan te vallen. En in dit geval buk ik niet voor het gezag van HANNIBAL; want zijn harstogt en zijn belang gaven hem in den mond wat hij ANTIOCHUS zeide.

Hadden toch de Romeinen, gedurende hetzelfde tijdsbestek, de nederlagen, die HANNIBAL hun in Italië toebragt, in Gallië geleden, — zonder twijfel, ware het met hen gedaan geweest; want daar zouden zij niet, even als in Italië, partij hebben kunnen trekken van de overblijfselen hunner legers, niet die hulpmiddelen hebben gevonden om zich te herstellen, niet met dezelfde troepen hetzelfde hebben vermogt (14). Men vindt nergens, dat zij, om een land aan te vallen, immer meer dan 50,000 man uitzonden; maar ter verdediging van hun land wapenden zij er tegen de Galliërs, na den eersten Punischen oorlog, achttien honderd duizend (15). En onmogelijk ware het hun geweest die Galliërs in Lombardije te verslaan, gelijk zij ze in Toskane versloegen; want tegen zulk een aantal vijanden hadden zij nooit zoo veel krijgsvolk zoo ver af kunnen voeren, noch met hetzelfde voordeel strijden. De Cimbren sloegen een Romeinsch leger in Duitschland, en dat leger was verloren. Maar toen de Cimbren in Italië kwamen, en de Romeinen hunne magt verzamelen konden, verdelgden zij ze. De Zwitsers zijn gemakkelijk te overwinnen buiten 's lands, werwaarts zij niet meer dan dertig of veertig duizend man kunnen zenden; maar hen in hun land, waar zij er honderd duizend kunnen bijeenbrengen, te overwinnen, is allerongemakkelijkst. Ik besluit derhalve op nieuw, dat de vorst, die een krijgshaftig volk heeft, altijd eenen gevaarlijken oorlog in zijn land behoort af te wachten (16) en niet te gaan zoeken; terwijl hij, die een ongewapend volk heeft en een voor den oorlog ongeschikt land, dien immer zoo ver mogelijk van huis moet verwijderen. Zoo zal ieder in zijne betrekking zich het best verdedigen.

(13) Een krijgshaftig volk.

(14) *Ne poterans con quelle forze resistere al nemico che potereno.* De uitdrukking is onduidelijk, en beteekent misschien: *niet even veel troepen den vijand hebben kunnen tegenoverstellen!*

(15) *Sit fides penes auctorem.*

(16) Naar mijn inzien, is het door MACHIAVELLI als regel opgegevene »dat de vorst, die een krijgshaftig volk heeft, altijd eenen gevaarlijken oorlog in zijn land behoort af te wachten," niet zoo algemeen aan te nemen. Niet de krijgshaftigheid des volks alleen, maar ook zijn bijzondere geest, zijn karakter, moet in aanmerking genomen worden. In landen waar de verovering der hoofdstad alles beslist, — hetgeen ook bij krijgshaftige volken kan plaats hebben, — zou het zeer gevaarlijk kunnen zijn, den oorlog verdedigender wijze te voeren. In landen, daarentegen, waar de geest des volks meer verdedigend is, dan aanvallend, zou het zeer gewaagd zijn het leger buiten 's lands te voeren. Ik heb slechts een paar beschouwingen aangehaald; men zou er veel andere kunnen aanvoeren. Alleenlijk in geval van ongelijke krachten, zou men het als regel kunnen aannemen, den oorlog niet op vreemden bodem te voeren, maar immer op eigen grond, waar dapperheid niet ligt voor overmagt, hoe groot ook, zal hebben te bukken. Men denke aan Nederland; men denke aan Spanje.

Een proces in 1591.

(*Medegedeeld*).

»Andere tijden, andere zeden" luidt het spreekwoord; men zou het voor honderd gevallen kunnen doen zeggen: »andere tijden, dezelfde zeden." Dit is vooral waar, voor zoo veel de hartstogten betreft. Hangt de vooruitgang des menschdoms af van denkbeelden, hartstogten en neigingen, zoo zal zijne zedelijke ontwikkeling zich nagenoeg in denzelfden kring bewegen. De mensch van onze dagen is het kind des menschen van vroegeren tijd; de eene zoo wel als de andere worden in hun doen en laten door dezelfde drijfveeren aangezet De eergierige en zelfzuchtige zullen hunne slechtheid steeds verbergen onder het masker des algemeenen welzijns, gelijk de trouwelooze minnaar zich immer invleijen zal door den toover van bedriegelijke beloften.

In ieder tijdvak der menschelijke geschiedenis oefende de belofte des huwelijks eene onweêrstaanbare magt op jonge meisjes; de bedwelmende aantrekkingskracht daarvan sleept haar maar al te dikwerf in den afgrond. Men zou denken de verderfelijke invloed dier bekooring sinds zoo veel eeuwen moest ze lang in diskrediet gebragt hebben; maar de liefde is eene beroering des gevoels, die tevens het verstand zijne heerschappij beneemt. Men is zoo vol geloof, zoo vertrouwend, als men bemint! Het is reeds 3000 jaren geleden, dat de onbegrijpelijke ligtgeloovigheid der liefde aan Venus zoon eenen doek voor de oogen bond.

Doch zijn de zeden, die haren oorsprong hebben in het hart, dezelfde gebleven, zoo hebben toch de wetten groote verandering ondergaan. Dank aan artikel 342 van het Burgerlijk wetboek, is de verleider, kan men de ontvoering niet volkomen bewijzen, veilig voor alle geregtelijke straf. De wet vraagt hem geene rekenschap van die soort van zedelijken moord, welke hij aan een jong meisje pleegde; hij kan gerust dezelfde lucht blijven inademen als zijn offer, en is niet verpligt hare tranen te droogen.

Anders wilde het de oude Fransche wetgeving. De ordonnancie van Blois, welke LODEWIJK XIII in 1639 bevestigde, bepaalde in haar 42ste artikel het volgende:

»Al degenen, van welke het blijken zal dat zij zich in minderjarigheid misdragen hebben onder het voorwendsel van huwelijk of eenigen anderen schijn, buiten uitdrukkelijk willen, weten en toestemmen van vader, moeder of voogd, zullen met den dood gestraft worden, zonder hoop op genade of vergiffenis, niettegenstaande alle toestemming, welke de minderjarigen, luidens hunne verzekering, verkregen hebben. En gelijkerwijze zullen allen voorbeeldige straf erlangen, die deel namen aan gezegde verleiding, en die raad, hulp en bijstand leenden, hoedanig zulks ook moge geschied zijn."

Het is mij onbekend of het bedoelde misdrijf veelvaldig gepleegd werd; de geschiedenis vermeldt gelukkig slechts weinige gevallen, waarin de wet in aanwending kwam. Ziehier, ten dien aanzien, eene der belangrijkste aanhalingen uit de geregtelijke archieven.

In 1594 werd een jong edelman uit Séez in Normandië, student te Angers, verliefd op RENÉE CORBEAU, de twintigjarige dochter eens burgers van Angers, die, daar zij den jongeling door hare bekooringen verlokt zag, hem tot huwelijks-beloften wist over te halen.

RENÉE, op die belofte vertrouwende, gaf de dringende beden haars minnaars gehoor, en kon spoedig de gevolgen van haren stap niet meer verbergen. De moeder bemerkte ze en gaf er haren man kennis van. In soortgelijke gevallen plegen de ouders dikwijls zoo gruwzaam te zijn van hun kind te mishandelen; de echtgenooten CORBEAU waren beter gezinden. Na lang met elkander overlegd en menig plan gevormd en verworpen te hebben, namen zij het volgende besluit, waarin hunne dochter toestemde: den volgenden dag zou het den schijn hebben als ondernamen zij eene reis, tien uren van Angers af, en hunne dochter zou alsdan aan haren minnaar een rendez-vous geven.

Dit plan werd uitgevoerd. Vader en moeder vertrokken; de jonge student snelde naar zijne geliefde. Bra echter werd hij in een teeder *tête-à-tête*, door een ongewoon gedruisch, gestoord. De deur der Kamer vloog wijd open: vader en moeder van het meisje kwamen, vergezeld van eenen notaris en getuigen, om den overtreder op zijne schuld te betrappen. Men handelde

dus toen jegens minnaars, gelijk hedendaags bedrogen echtgenooten jegens hunne ongetrouwe Eva's.

De jonge mensch, dien men zoo verrast had, erkende zonder weifelen, in tegenwoordigheid der getuigen, het meisje als zijne vrouw; ontveinsde niet dat hij haar het huwelijk beloofd had en bood aan het kontrakt te teekenen. De notaris had het reeds vooraf opgemaakt en het document werd nu voltooid door de onderteekening der kontraktanten.

Iedereen begrijpt ligt, dat de adelijke student zich na zijn avontuur zoo spoedig mogelijk, aan de spotachtige aanmerkingen aller, zoowel oude als jonge babbeltongen, der goede stad Angers poogde te onttrekken. Als goed geaarde zoon begaf hij zich regtstreeks naar Séez, bij zijnen vader, om hem verslag te geven van het gebeurde. Deze keurde het huwelijk af, dat zonder zijne toestemming aangegaan was; en hoe roerend de zoon ook smeekte, de vader bleef onverbiddelijk: hij wilde zijnen adel in den persoon zijns kinds volstrekt niet bevlekt hebben.

De jongeling, hetzij uit eigen beweging, hetzij op aanzetten zijns vaders — hieromtrent geeft het proces geene inlichting — trad in eene geestelijke orde, ten einde zich te onttrekken aan de verpligting van zijn huwelijkskontrakt te vervullen.

Nadat het waardige paar CORBEAU en hunne dochter lang hadden gewacht op de aankomst des bruidegoms, zoo vernamen zij eindelijk wat gebeurd was. „Oadelijk leverde de gekrenkte vader klagt in bij den criminelen regter van Angers. Deze instrueërde, overeenkomstig de wet, tegen den ex-student en liet hem in hechtenis nemen. Een arrest van het parlement veroordeelde den student van Séez om gehangen en geworgd te worden, tenzij hij de verleide huwde.

Deze clausule schijnt in weêrspraak met de koninklijke ordonnanciën op dit punt, naardien deze het huwelijk tusschen den verleider en de verleide verbieden; het vonnis kwam echter overeen met alle doodvonnissen wegens verleiding en onteering, en steunde op het kanonische regt. Wat hiervan echter zijn moge, het middel, hetwelk het parlement doelmatig achtte om tot het huwelijk te dwingen, kon weinig tegenkanting vinden, en onze ongelukkige edelman zou ook zeker de voorkeur aan de bruiloft boven de galg hebben gegeven; doch daar hij nu eens het geestelijk gewaad aan had, zoo was het hem volstrekt onmogelijk, te huwen; hij zag zich genoodzaakt dit te erkennen, en moest dus aan de justitie haren loop laten.

Ten bestemden dage waarop de executie plaats hebben zou, had de bevolking van Angers zich voor het tribunal verzameld; midden op de markt verhief zich de roodgeverwde galg; boven dezelve wapperde eene zwarte vlag; de toegevloeide menigte beklaagde den ongelukkige en gispte luide de gestrengheid des vonnis. Ten allen tijde hebben de menschen de misstappen der liefde verontschuldigd; slechts eenige oude, vrome juffers, die zonder twijfel »voor hare kuischheid vreesden" volgens de ironische aanmerking der kronijk, keurden deze barbaarsche geregtigheid goed, en meenden een groot liefdewerk te verrigten als zij den veroordeelde, in haar gebed, aan de barmhartigheid Gods aanbevalen. De delinquent was naar de kapel gebragt en vervulde zijnen laatsten godsdienstigen pligt, midden onder eene menigte boetdoenden van allerlei soort. De beul knielde met zijne roode muts naast het slagtoffer en mengde zijne stem in het treurgezang der omstanders.

Plotseling schiet RENÉE CORBEAU toe, bezield met liefde en medelijden voor haren minnaar; zij dringt door de geregtsdienaars en snelt in de zaal waar het tribunal vergaderd was; luid snikkende valt zij aan de voeten der regters en houdt hun de roerendste reden tot verontschuldiging haars geliefden. Zij geeft zich zelve de schuld waarvoor hij moet boeten, en verlangt, in geval men hem geene genade schenken wil, met den dierbare te worden omgebragt, naardien zij ook met hem schuldig was. Zij bad de regters medelijden en toegevendheid te hebben voor de dwalingen eener ligtzinnige jeugd en verzekerde dat er een middel bestond om den jongeling te redden, de gestrenheid der justitie te voldoen en hare beleedigde ouders te verzoenen. Ofschoon de veroordeelde, zeide zij, *in sacris* ware, zoo kon hij toch dispensatie bekomen om te mogen huwen, en het scheen dat God in zijne goedheid en barmhartigheid den heer legaat niet te vergeefs juist ten dien tijde te Angers had laten aankomen; de heer legaat had volmagt om namens Zijne Heiligheid te beschikken; hij kon den jongeling zijne schuld vergeven, hem van zijne gelofte ontheffen, hem in staat stellen om te kunnen huwen, en tot de keus te besluiten, welke het regterlijk vonnis hem gelaten had.

Het edele meisje sprak met zoo veel warmte, dat de gezamenlijke regters innig bewogen werden; en ofschoon de toenmalige criminele regtspleging vorderde, dat de doodvonnissen nog denzelfden dag wierden voltrokken waarop zij uitgesproken waren, zoo besloot men toch dat de veroordeelde zijne zaak eerst voor den kardinaal zou mogen brengen, alvorens het vonnis ten uitvoer wierd gelegd.

Toen men den legaat (die naderhand paus LEO XI heette) de geheele zaak voorgelegd had, zoo deelde hij dezelve mede aan de doctoren en prelaten, die hem vergezelden, ten einde er zich gemeenschappelijk over te beraden. Men vond het misdrijf zoo afschuwelijk en buitengewoon dat de legaat meende dat de veroordeelde geene genade verdiende. Te vergeefs was de voorspraak der voornaamste heeren en schoonste vrouwen des koningrijks voor den ongelukkigen jongeling en zijne edele, moedige verloofde; geen gebed, hoe dringend ook, kon den harden zin van den Italiaanschen priester vermurwen en hem bewegen dispensatie te verleenen.

De voorspraak van den koning zelven was noodig om den legaat over te halen. Na alzoo dispensatie te hebben erlangd van den pauselijken gezant, koos de jongeling het huwelijk; hij was nu volstrekt niet twijfelmoedig meer. Het minnende paar werd gehuwd in dezelfde kapel, die getuige geweest was van de wanhoop en den doodsangst des overtreders.

Terstond daarna bragt de jonge echtgenoot zijne dierbare naar zijne woning te Séez, waar hij met haar in de grootste vergenoegdheid en eendragt leefde.

Stedelijke Publicatiën.

BURGEMEESTER en WETHOUDEREN der stad Arnhem, ontvangen hebbende een verzoek van *Willem Jacobs*, mr. bakker, strekkende om in Wijk E. no. 186–189 eene bakkerij op te rigten;

Noodigen hiermede al degenen uit, welke tegen die oprigting vermeenen mogten zich te moeten bezwaren, zich deswege schriftelijk vóór den 25sten dezer maand, aan Hun Edel Achtbaren te adresseren; zullende op geene bezwaren, na dien tijd ingekomen, worden achtgeslagen.

En zal deze worden afgekondigd en aangeplakt ter plaatse, alhier gebruikelijk

Arnhem, den 14den december 1841.

Burgerlijke Stand.

TE ARNHEM:

Van 10 tot en met 16 december.

Gehuwd: F. W. Keuth met G. Schimmel.

Bevallen: A. Geres, geb. de Breet, Z. — C. Hoorn, geb. Boekhorst, D. — H. van Geijn, geb. Huis in 't Veld, Z. — C. A. Baars, geb. Sies, Z. — G. Bloemendaal, geb. Jolink, Z. — J. Esfelt, geb. Bodt, Z. — W. Evers, geb. van der Kamp, D. — J. C. Mönnich, geb. Bemener, Z. — J. Beumkes, geb. Tiemessen, D. — G. Folmer, geb. van Rotterdam, D.

Overleden: M. E. Slempkes, 1 j. — F. de Vettere, 51 j. — C. Zwette, 1 j. — E. van der Pol, 31 j. 7 m. — J. C. van Efferen, 10 w. — H. Rietbergen, echtgenoot van A. Abbing, 59 j. — W. Polmans, weduwe van J. Molthoff, 82 j.

TE NIJMEGEN:

Gehuwd: Geene.

Bevallen: A. Consemulder, geb. van der Velden, Z. — J. C. Kok, geb. Rosa, D. — A. Lamkamp, geb. Schiltmans, Z. — C. Broers, geb. Hendriks, Z. — J. Angerhausen, geb. Albers, D. — P. Mulder, geb. Hendriks, Z. — E. Hubers, geb Heijse, D. — H. M. Hulshorst, geb. Wils, D. — H. Vos, geb. Huttingh, Z. — W. Hartgring, geb. Faber, Z.

Overleden: A. C. Soeters, 1 j. — W. Knijf, 79 j. — H. Keukens, 43 j. — J. W. Gersen, 22 j. — A. H. N. Timans, 35 j. — J. Kloeck, 85 j. — M. Goris, 9 j. — L. Engel, 51 j. — T. A. M. van Hooft, 50 j. — Doodgeb. D. van .... den Haan en W. Groen. — Doodgeb. D. van .... Centen en C. Bengels. — W. Visser, 70 j.

TE ZUTPHEN:

Gehuwd: S. Wilten met B. B. Stegeman. — S. Hartog met J. Schoonhoed.

Bevallen: C. H. Lijsen, geb. Maaldrink, D. — A. Broeker, geb. Brom, D. — A. Bloemberg, geb. Meiboom, D. — C. Bobbink, geb. Lenderink, Z.

Overleden: G. A. Evers, 20 j. — Doodgeb. D. van H. Russer en G. Eskes. — J. H. van Eijkel, 53 j. — W. Pauw, 70 j. — H. J. Beeukes, 11 j. — Doodgeb. Z. van H. J. Roebers en H. A. Naafs. — H. J. Bongertman, 1 m.

TE TIEL:

Gehuwd: Geene.

Bevallen: G. S. Gout, Z. — H. A. Legué, geb. de Haas, Z. — M. Harteman, geb. Pluijm, D. — G. Smit, geb. van Zilfhout, Z. — W. Geebel, geb. van Gruithuizen, Z.

Overleden: Doodgeb. Z. van W. van Zetten en J. de Haas. — C. Huisdans, 14 d. — D. van Zomeren, 3 j.

Marktprijzen.

Arnhem, 17 december 1841.

Oude Weit van f 11,20 tot f 12,50; *Nieuwe* … van f 8,40 tot f 10,00; *Rogge* van f 5,80 tot f … *Boekweit* f 6,40 tot f 6,80; *Garst* van f 4,60 tot … *Vriessche Haver* van f 0,00 tot f 0,00; *Voer*… van f 2,65 tot f 3,10; *Witte Boonen* van f 0,… f 0,00; *Paardeboonen* van f 6,60 tot f 7,00; *Gr*… *Erwten* van f 0,00 tot f 0,00; *Groene Erwten* … f 10,50 tot f 0,00; *Geele Erwten* van f 6,00 tot … *Koolzaad* van f 00,00 tot f 00,00; *Aveelzaad* van … tot f 0,00; *Klaverzaad* van f 0,00 tot f 0,00; … *dappelen* van f 1,20 tot f 1,50; *Boter* van … tot f 0,70 het pond.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 18 Dec. 5 El 2 Palm 6 Duim; gew. 0 Duim; gev. …

Prijs-Courant der Effecten.

VRIJDAG, 17 DECEMBER.	Laagste koers.	Hoogste koers.
NEDERL., Werk. Schuld à $2\frac{1}{2}$ pCt.	$51\frac{1}{16}$	$51\frac{5}{8}$
Dito Dito » 5 »	$99\frac{5}{8}$	$99\frac{11}{16}$
Uitgestelde Schuld » »		
Kansbiljetten f	$25\frac{1}{4}$	
Amortisatie-Syndicaat. à $4\frac{1}{2}$ pCt.	$90\frac{1}{4}$	
Dito Dito » $3\frac{1}{2}$ »	76	
Handelmaatschappij » $4\frac{1}{2}$ »	$154\frac{7}{8}$	155
Nieuwe Dito » $4\frac{1}{2}$ »		
Dito Dito 1837 » $4\frac{1}{2}$ »		
Oostindische Leening » 5 »	$97\frac{5}{16}$	$97\frac{3}{8}$
Spoorweg Haarlem »	$77\frac{3}{4}$	78
Aand. Rijn-Spoorweg » $4\frac{1}{2}$ »		
FRANKR. Inschrijv. G. B. » 3 »		
SPANJE. Leening *Ardoins* » 5 »	$21\frac{5}{8}$	$21\frac{11}{16}$
Dito onbep. stukk. » 5 »	$18\frac{7}{16}$	$18\frac{9}{16}$
Passive »		
Deferred		
Fransche Uitgestelde »		
PORTUGAL. Oblig. te Lond. » 3 »		
RUSL. *H. & C.* 1798, 1816. » 5 »	$105\frac{1}{2}$	
Dito 1828, 1829 » 5 »	$105\frac{5}{8}$	
Dito 1831, 1833 » 5 »	$98\frac{1}{4}$	
Oblig. bij *Hope* » 4 »	87	$87\frac{3}{8}$
Oblig. te Londen » 5 »		
Dito te Hamburg. » 5 »		
Inschrijving in Assign. » 6 »	$67\frac{1}{2}$	
Certific. van dito. » 6 »	$68\frac{1}{8}$	$68\frac{3}{16}$
POLEN. Aandeel. à fl 300 » f		
Dito à fl 500 » »		
OOSTENR. Aand. à fl. 100 » f		
Dito à fl 250 » »	339	$339\frac{1}{2}$
Metalliek » 5 »	$105\frac{13}{16}$	$105\frac{7}{8}$
Dito » $2\frac{1}{2}$ »	55	
BRAZILIE. Dito dito » 5 »	$66\frac{3}{4}$	

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdr…